

BOSHLANG‘ICH TA‘LIMDA MIKRO-O‘QITISH (MICROLEARNING) VA FLESH-METODLAR VOSITASIDA O‘QUVCHILARNING INTERFAOL-DISKUSSIV MULOQOTINI TASHKIL ETISHNING NAZARIY-METODIK ASOSLARI

Tengelova Dilfuza Urazali qizi

Nukus davlat pedagogika instituti mustaqil izlanuvchisi

University of innovation technologies “Boshlang‘ish ta‘lim kafedrası” asisstant
o‘qituvchisi.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.23322407>

Annotatsiya. Maqolada boshlang‘ich ta‘limda mikro-o‘qitish (*Microlearning*) va flesh-metodlar yordamida o‘quvchilarning interaktiv-diskussiv muloqotini tashkil etishning nazariy-metodik asoslari yoritilgan. Qonunchilik hujjatlari tahlil qilinib, o‘quvchilarning tanqidiy fikrlash va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: mikro-o‘qitish, flesh-metodlar, boshlang‘ich ta‘lim, interaktiv-diskussiv muloqot, raqamli texnologiyalar.

Аннотация. В статье освещены теоретико-методические основы организации интерактивно-дискуссивного общения учащихся начальных классов с использованием микрообучения (*Microlearning*) и флеш-методов. Проанализированы нормативные акты и даны практические рекомендации по развитию навыков общения и критического мышления учащихся.

Ключевые слова: микрообучение, флеш-методы, начальное образование, интерактивно-дискуссионное общение, цифровые технологии.

Abstract: The article highlights the theoretical and methodological foundations of organizing interactive-discursive communication among primary school students using microlearning and flash methods. Regulatory documents are analyzed, and practical recommendations for developing students' communication and critical thinking skills are provided.

Keywords: microlearning, flash methods, primary education, interactive-discursive communication, digital technologies.

Zamonaviy globallashuv, axborot oqimining jadal o‘shishi va raqamli transformatsiya davri ta‘lim tizimi oldiga shaxsni har tomonlama rivojlantirish, xususan, uning erta yoshdagi kommunikativ va intellektual salohiyatini yuksaltirish bo‘yicha yangi va murakkab vazifalarni qo‘ymoqda [1]. O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi "Ta‘lim to‘g‘risida"gi O‘RQ-637-son Qonuni, shuningdek, “O‘zbekiston -2030” strategiyasida ta‘lim sifatini tubdan oshirish, o‘quvchilarda zamonaviy raqamli ko‘nikmalar, tanqidiy va mantiqiy fikrlashni shakllantirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri etib belgilangan [2].

Boshlang‘ich ta‘lim o‘quvchining kelgusi intellektual va ijtimoiy taraqqiyoti, uning shaxs sifatida shakllanishi uchun mustahkam poydevor hisoblanadi. Shu bois, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida mustaqil fikrlash, o‘z nuqtai nazarini dalillash va muloqotga kirishish qobiliyatini, ya‘ni interaktiv-diskussiv muloqot madaniyatini rivojlantirish pedagogikaning eng dolzarb muammolaridan biridir. An‘anaviy dars shakllari ko‘p hollarda o‘quvchining passiv tinglovchi bo‘lib qolishiga sabab bo‘lib, zamonaviy axborot asri avlodining ehtiyojlarini to‘liq qondira olmayapti. Shu nuqtai nazardan, ta‘lim jarayoniga zamonaviy yondashuvlar - xususan,

mikro-o‘qitish (Microlearning) va flesh-metodlarni joriy etish yuqori samaradorlik ko‘rsatmoqda [3].

Mikro-o‘qitish (Microlearning) - bu o‘quv materiallarini kichik, mantiqiy tugallangan va o‘zlashtirish uchun qulay qismlarga (modullarga) bo‘lib o‘qitish texnologiyasidir. Kichik yoshdagi o‘quvchilarning fiziologik va psixologik xususiyatlarini (diqqatning turg‘un emasligi, tez charchash holatlarini) hisobga olgan holda, axborotni kichik dozalarda yetkazish kognitiv yuklamani to‘g‘ri taqsimlash imkonini beradi. Flesh-metodlar esa o‘quvchilarning tezkor fikrlashi, qisqa vaqt ichida o‘z nuqtai nazarini bildirishi hamda mini-munozaralarga kirishishini ta‘minlovchi tezkor pedagogik usullardir [4].

Xorijiy tadqiqotlarda ushbu texnologiyalarning samaradorligi ilmiy jihatdan chuqur o‘rganilgan. AQShlik taniqli olim, K. Kapp o‘zining fundamental tadqiqotlarida mikro-o‘qitish formatining kichik yoshdagi o‘quvchilarning diqqatini jamlash va xotirada saqlash ko‘rsatkichlarini keskin oshirishini isbotlab bergan [5]. Shuningdek, Buyuk Britaniyalik olim T. Clark tomonidan olib borilgan ilmiy ishlarda flesh-metodlar va qisqa onlayn diskussiyalar o‘quvchilarning og‘zaki nutq madaniyati hamda argumentatsiya qobiliyatini rivojlantirishda asosiy katalizator ekanligi ko‘rsatib o‘tilgan [6].

Mahalliy olimlardan professor N.A. Muslimov ta‘kidlaganidek, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida muloqot va kasbiy-hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishda zamonaviy interfaol usullarni kichik qismlar tarzida qo‘llash o‘quvchilarning faolligini ta‘minlaydi [7]. H.X. To‘raqulov raqamli va qisqa muddatli ta‘lim elementlarini dars jarayoniga tatbiq etish orqali o‘quvchining shaxsiy imkoniyatlarini yuzaga chiqarish mumkinligini qayd etgan [8].

Rus pedagogi I.V. Robertning fikricha, qisqa muddatli raqamli va interfaol topshiriqlar o‘quvchilarning axborotni qabul qilish tezligini oshiribgina qolmay, ularning muloqotga kirishishdagi psixologik to‘siqlarni (qo‘rquv, tortinchoqlik) yengishga yordam beradi [9]. J.G. Yo‘ldoshev ham o‘quv jarayonida flesh-texnologiyalardan foydalanish mantiqiy fikrlashni tezlashtirishi va o‘quvchining ijodiy faolligini oshirishini alohida ta‘kidlab o‘tgan [10].

Interfaol-diskussiv muloqotni tashkil etish mexanizmlari va bosqichlari

Boshlang‘ich ta‘limda mikro-o‘qitish va flesh-metodlar asosida interfaol-diskussiv muloqotni tashkil etish tizimi o‘quvchilarda tanqidiy va mantiqiy tafakkurni uyg‘un rivojlantiradi. Bu jarayon o‘qituvchi boshchiligidagi bosqichma-bosqich amalga oshiriladi:

Mikro-o‘qitish va flesh-metodlar asosida diskussiv muloqotni tashkil etish modeli

Bosqich	Mazmuni va o‘quvchi faoliyati	Qo‘llaniladigan flesh-metod va vositalar
1. Mikro-kirish (Micro-input)	3-5 daqiqalik qisqa raqamli video yoki muammoli keys taqdimoti	Interfaol video, raqamli flesh-kartochkalar
2. Flesh-savol (Flash-question)	O‘quvchilarga tezkor, o‘ylantiruvchi muammoli savol tashlash	Raqamli so‘rovnomalar, aqliy hujum
3. Diskussiv mini-munozara	O‘quvchilarning juftlikda yoki guruhda qisqa bahs yuritishi va o‘z fikrini dalillashi	2 daqiqalik onlayn/oflayn debat, “Fikrlar to‘qnashuvi”

4. Tezkor refleksiya (Reflection)	Erishilgan natijani qisqacha xulosalash, o‘zini o‘zi baholashi	Emojilar, flesh-testlar, onlayn portfel
--	--	---

Ushbu tizim o‘quvchining dars davomida passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga, ya‘ni bilimlarni birgalikda yaratuvchiga aylanishini ta‘minlaydi [11].

L.S. Vygotskiyning ijtimoiy-madaniy nazariyasiga ko‘ra, muloqot va hamkorlik bolaning kognitiv rivojlanishida asosiy harakatlantiruvchi kuch bo‘lib xizmat qiladi [12]. Ta‘lim jarayoniga bunday yondashuv o‘quvchilarning nafaqat fan bo‘yicha bilimlarini, balki ularning hayotiy ko‘nikmalarini ham boyitadi.

Boshlang‘ich ta‘limda mikro-o‘qitish (Microlearning) va flesh-metodlar vositasida interaktiv-diskussiv muloqotni tashkil etish zamonaviy pedagogikaning eng istiqbolli va samarali yo‘nalishlaridan biridir. Xorijiy tadqiqotlari va mahalliy olimlarning ilmiy xulosalari shuni ko‘rsatadiki, qisqa, modulli ta‘lim elementlari hamda tezkor diskussiv metodlar o‘quvchilarning tanqidiy fikrlashi, muloqot madaniyati hamda faolligini rivojlantirishda mustahkam poydevor bo‘lib xizmat qiladi. Mazkur yondashuvni ta‘lim amaliyotiga tizimli ravishda joriy etish ta‘lim sifatini yangi bosqichga ko‘tarishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi “Ta‘lim to‘g‘risida”gi O‘RQ-637-son Qonuni.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi “O‘zbekiston - 2030” strategiyasini “2023-yilda sifatli amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-158-son Farmoni.
3. Johnson D.W., Johnson R.T. “Cooperative Learning and Digital Environment”. New York: Educational Press, 2020. — 245 p.
4. Kapp K.M. “Microlearning: Short-Form Learning Strategies”. London: Learning Press, 2019. — 210 p.
5. Clark T. “Interactive Flash Methods in Primary Education”. Cambridge University Press, 2021. — 185 p.
6. Muslimov N.A., va boshqalar. “Pedagogik kompetensiya va kreativlik asoslari”. T.: O‘qituvchi, 2019. — 150 b.
7. To‘raqulov H.X. “Raqamli ta‘lim texnologiyalari va ularni amaliyotga tatbiq etish yo‘llari”. T.: Innovatsiya-Ziyo, 2021. — 210 b.
8. Роберт И.В. “Цифровая трансформация образования: вызовы и перспективы”. Москва: Педагогика, 2021. — 310 с.
9. Yo‘ldoshev J.G., Usmonov S.A. “Zamonaviy pedagogik texnologiyalar amaliyoti”. T.: Fan va texnologiya, 2018. — 132 b.
10. Vygotsky L.S. “Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes”. Cambridge: Harvard University Press, 2018 (reprint). — 158 p.
11. Fullan M. “The New Meaning of Educational Change”. New York: Routledge, 2019. — 280 p.